

Received / Makale Geliş Tarihi 11.02.2024
Published / Yayınlanma Tarihi 30.04.2024
Volume (Issue) Cilt (Sayı) 8 (41)
pp / ss 565-571

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.11117194
Mail: editor@pejoss.com

Doç. Dr. Kübra Arslan

<https://orcid.org/0000-0003-4916-8317>

Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/01zhwwf82>

Prof. Dr. Hande Şahin

<https://orcid.org/0000-0002-0012-0294>

Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/01zhwwf82>

Yetişkinlerin Yaşlılık Dönemi Korkusu ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examining The Relationship Between Adults' Fear Of Old Age And Life Satisfaction

ÖZET

Yaşlanma korkusu, insanların yaşlanma kaygılarının bir ifadesidir. Yaşlanma korkusu yaşayan insanlar görünüşlerinin değişmesinden, bağımsızlıklarını kaybetmekten, emekli olduktan sonra üretken olamamaktan, hareket kabiliyetinin bozulmasından, hastalıkların başlamasından endişe edebilirler. Yaşam doyumu ise insanların sahip oldukları ile hak ettiklerini düşündüklerinin, olmasını arzu ettiklerinin rasyonel bir karşılaştırmasıdır. Bu çalışma; yetişkin bireylerin yaşlılık dönemi korkuları ile yaşam doyumlarının belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır. Genel tarama yöntemi ile yapılan bu çalışmada verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ile Kara ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen 'Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği' ve Dağlı ve Baysal (2016) tarafından uyarlanan 'Yaşam Doyumu Ölçeği' kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen, çalışmaya katılmayı kabul eden 232'si kadın, 43'ü erkek olmak üzere 275 kişi oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan yetişkin bireylerin yaşlılık dönemi korkusu ile yaşam doyumlarının ortalamasının üzerinde olduğu, yaşlılık dönemi korkuları ile medeni durum, kronik hastalık değişkenleri arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Bununla birlikte yaş arttıkça yaşlılık dönemi korku düzeyinin azaldığı, yaşam doyumu düzeyi arttıkça da yaşlılık dönemi korku düzeyinin azaldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık dönemi, yaşlılık dönemi korkusu, yaşam doyumu.

ABSTRACT

Fear of ageing is an expression of people's anxiety about ageing. People experiencing fear of ageing may worry that their appearance will change, that they will lose their independence, that they will not be productive after retirement, that their mobility will deteriorate, and that they will develop diseases. Life satisfaction is a rational comparison of what people have with what they think they deserve and what they desire to have. This study was planned to determine the fears and life satisfaction of adult individuals in old age and to examine the relationship between these two concepts. In this study, in which the general survey method was used, the Personal Information Form, the 'Fear of Old Age Scale' developed by Kara et al. (2023), and the 'Life Satisfaction Scale' adapted by Dağlı and Baysal (2016) were used to collect data. The sample of the study consisted of 275 people, 232 of whom were female and 43 of whom were male, who accepted to participate in the study, determined by convenient sampling method. It was found that the fear of old age and life satisfaction of the adult individuals participating in the study were above the average, and significant differences were found between the fear of old age and marital status and chronic disease variables. In addition, it was determined that as age increases, the level of fear of old age decreases, and as the level of life satisfaction increases, the level of fear of old age decreases.

Keywords: Old age, fear of old age, life satisfaction.

1. GİRİŞ

Sağlık alanındaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler, tanı ve tedavi yöntemlerinde ilerleyen uygulamalar, koruyucu sağlık hizmetlerindeki gelişmeler ile sağlıkta yaşam kalitesi iyileşmekte olup bununla birlikte yaşlı nüfus oranı da giderek artmaktadır (Ünsar vd., 2015). Türkiye'nin 2018-2080 yıllarını kapsayan nüfus projeksiyonunda, ülkemizde doğuştan beklenen yaşam süresinin arttığı, ortalama 78,3 yıl olarak belirlendiği ve nüfusumuzun da hızlı bir şekilde yaşlanmaya devam ettiği belirtilmektedir (TÜİK, 2018; TÜİK, 2019). Bu açıdan değerlendirildiğinde; 2023 verilerine göre Türkiye'de toplam nüfusun %10.2'sini 65 yaş ve üzeri nüfus oluşturmaktadır (TÜİK, 2024).

Yaşlılık dönemi bütün yaşamsal faaliyetlerde, üretkenlikte, kendine yetmede ve bağımsızlıkta azalmaların meydana geldiği bir dönem olarak düşünülmektedir (Yılmaz ve Özkan, 2010). Bu dönemin hastalığı, güçsüzlüğü, ölümü anımsatması, güzelliğe ve güzel beden imajına önem verilmesi ve yaşlıların çoğu kez ekonomik üretim alanının dışında bulunan tüketici bireyler olarak düşünülmesi gibi nedenlerle yaşlılık dönemi korkulacak bir dönemmiş gibi görülebilmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yaşlanma korkusu insanların yaşlanma kaygılarının bir ifadesidir (Brunton ve Scott, 2015). Genelleştirilmiş kaygıların aksine korkular; belirli nesnelere, durumlar ve koşullarla ilgili olup yaşlanma korkusuna yönelik olarak iki kuramdan bahsetmek mümkündür. Bunlar; sosyokültürel kuramlar ile eleştirel kuramlardır (Erkuran, 2020; Öhman, 2008).

Sosyokültürel yaklaşımlar: Cinsiyet ve etnik köken gibi yaş da insanların sosyal kimliğinin bir parçasıdır. Sosyal kimliğin bu önemli parçasına yönelik korkuların ve olumsuz tepkilerin nedenleri; ölüm korkusu, bedensel gücün azalması ve özgüven kaybı olarak değerlendirilmiştir. Ölüm korkusuna göre bir insan yaşlı birini gördüğünde bir bakıma kendi kaçınılmaz sonunu da görmektedir. Dolayısıyla yaşlılıktan korkmanın en önemli nedenlerinden biri yaşlılık döneminin insanlara ölümü hatırlatmasıdır (Erkuran, 2020).

Chasteen ve ark. (2015) yaşlanma korkusunun yaşla ilgili olduğunu, bireylerin ilerleyen yaşları ile birlikte yoğun bir yaşlanma korkusuna tutulduklarını belirtmektedirler. Brunton ve Scott (2015) tarafından yaşlanma korkusunun nedenlerini belirlemek için yapılan bir araştırmada ise bu korkuların dört boyutu olduğunu göstermektedir. Bunlar: yaşlı insan korkusu, fiziksel görünüm, psikolojik endişeler ve kayıp korkusu'dur.

Eleştirel yaklaşımlar: Eleştirel yaklaşıma göre yaşlılığı ve yaşlılığın getirdiği sorunları anlamak için cinsiyet, sosyal sınıf ve etnik köken analizlerinin etkilerini ve sosyoekonomik eşitsizlikleri anlamak gerekmektedir. Cinsiyet temelli bir beden ve yaşlılık anlayışına göre insan bedeni hastalık ve sağlık için bir uzam olmaktan daha fazlasını ifade etmektedir (Erkuran, 2020).

Yaşlanma korkusu yaşayan insanlar görünüşlerinin değişmesinden, bağımsızlıklarını kaybetmekten, emekli olduktan sonra üretken olamamaktan, hareket kabiliyetinin bozulmasından, hastalıkların başlamasından endişe edebilirler (Davis, 2023).

Kadınlar arasında menopoz dönemi de yaşlanma korkusunun yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. Perimenopoz döneminde hormonal değişiklikler, adet döngüsünde bozulma, yağ kütlesi ve vücut ağırlığında artış, doku elastikiyetinde kayıp, kırışıklıklarda artış, cilt tonu ve dokusunda değişiklikler ve saçlarda beyazlıklar görülmeye başlamaktadır. Bu dönemdeki değişiklikler, kadınların yaşlanma konusunda kendilerini endişeli hissetmelerine ve yaşamdan memnun olmamalarına neden olabilir (Thompson & Bardone-Cone, 2019). Burada yaşam doyumu kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Yaşam doyumu; insanların sahip oldukları ile hak ettiklerini düşündüklerinin, olmasını arzu ettiklerinin rasyonel bir karşılaştırmasıdır (Haybron, 2004). Yaşam doyumu, belli bir alanla ilgili olmayıp, hayatın tümünün olumlu olarak değerlendirilmesi olarak tanımlanmakta olup temelde hayatın bütünüyle ilgili bir kavramdır. Bireylerin yaşam doyumu birçok şeyden etkilenebilir. Bunlardan bazıları, günlük yaşamdan alınan mutluluk, yaşama yüklenen anlam, amaçlara ulaşma konusunda uyum, pozitif bireysel kimlik, fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi, ekonomik, güvenlik ve sosyal ilişkilerdir (Dağlı ve Baysal, 2016). Yaşam doyumu yüksek olan kişilerin günlük ilişkileri içinde olumlu duygularının olumsuz duygulara egemendir. Yaşlanma korkusu da olumsuz duygular içerisinde yer almaktadır (Kubilyay, 1994). Yaşlanmaktan korkan bireylerin duygusal yaşamlarında problemler oluşabilir. Bu durum da yaşam doyumlarını etkileyebilir.

Literatürde yaşlanma dönemi korkusu ile ilgili sınırlı sayıda çalışmaya yer verilirken yaşlılık dönemi korkusu ile yaşam doyumunu birlikte inceleyen hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Gendron ve Lydecker (2016)'in 485 lisans öğrencisinin vücut imajı, yaşlanma kaygısı, yaş ayrımcılığı ve toplumsal cinsiyet rollerini inceledikleri çalışmada; yaşlanma kaygısının yaşlı insanlardan korkma, psikolojik kaygılar, fiziksel görünüm ve kaybetme korkusundan kaynaklandığını göstermektedir.

Chonody ve Teater'ın (2016) çalışmasında, katılımcıların yaşlanmaktan ve yaşlı görünmekten korktukları, yaşlanma ile ilgili kaygılarının yaşlanma korkusundan kaynaklandığı, görünümündeki değişiklikler için kozmetik çözümler aradıkları belirlenmiştir.

Brunton ve Scott tarafından (2015) 18-88 yaş arası üç yüz kırk sekiz katılımcının yaşlanma korkularını incelemek amacıyla yapılan çalışmada; erkeklerin ve kadınların farklı korkularının olduğu, daha kaliteli bir yaşamın, daha az yaşlanma korkusuyla ilişkili olduğu, kötü sağlığın ise daha fazla yaşlanma kaygısı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yun & Lachman'ın (2006) tarafından Güney Koreliler ile Amerikalıların yaşlanma korkusunu karşılaştırdıkları çalışmada; Güney Korelilerin Amerikalılara göre, genel yaşlanma kaygısı oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu bilgiler ışığında bu çalışma; yetişkin bireylerin yaşlılık dönemi korkuları ile yaşam doyumlarının belirlenmesi ve bu iki kavram arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada genel tarama modelleri arasından “ilişkisel tarama” türü kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, geçmişte ya da içinde bulunduğumuz anda var olan bir durumun, olduğu gibi yansız ve tarafsız olarak, betimlenmesini amaçlayan araştırma modelidir. Bu modelin en dikkat çeken özelliği ise var olanı değiştirmeden olduğu gibi gözlemleyebilmektir. İlişkisel tarama modelinde ise birden fazla değişken arasındaki birlikte değişim olup olmadığını, eğer değişim var ise değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modellerinden birisidir (Karasar, 2012).

Araştırmanın örneklemini, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen, çalışmaya katılmayı kabul eden 18 yaş üzeri 275 kişi oluşturmaktadır. Gönüllülük esasına bağlı olarak araştırmaya dahil olunmuştur.

3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği” ve “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmıştır.

Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği: Kara ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen ölçek 11 ifadeden oluşan tek faktörlü yapıdadır. Analizin ilk aşamasında KMO değerinin ,911 olduğu ve Barlett Küresellik Testinin anlamlı olduğu görülmüştür. Tek faktörlü ölçeğin açıkladığı varyans oranı %42,017 olmuştur. Doğrulamalı faktör analizi neticesinde ulaşılan değerler; ki-kare/sd değeri açısından mükemmel uyum (2,172); RMSEA değeri açısından iyi uyum (0,057); GFI değeri açısından mükemmel uyum (0,955); AGFI değeri açısından iyi uyum (0,932), RMR değeri açısından mükemmel uyum (0,050); CFI değeri açısından mükemmel uyum (0,956) ve SRMR değeri açısından mükemmel uyum (0,0397) şeklinde olmuştur. Ulaşılan sonuçlar tek faktörlü ölçek yapısını doğrulamıştır. Tüm maddeler düz kodlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan 11-55 arasındadır. Ölçeğin güvenilirlik analizi neticesinde Cronbach Alpha değerinin .858 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada Cronbach Alpha değeri .872 olarak bulunmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ), Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlaması ise Dağlı ve Baysal (2016) tarafından yapılmıştır. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam 5 madde ve tek faktörden oluşan 5’li Likert tipi derecelendirme ile oluşan bir ölçektir. Ölçekteki dereceler: “1=Kesinlikle Katılmıyorum”, “2=Katılmıyorum”, “3=Kararsızım”, “4=Katılıyorum” ve “5=Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde ifade edilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında KMO değeri .86 olarak; Bartlett değeri ise 528.329. Çalışmada Cronbach Alpha değerinin .846 olduğu belirlenmiştir.

3.2. Verilerin Analizi

Araştırmada, veriler Google Forms programı üzerinden çevrimiçi anket formu aracılığı ile elde edilmiştir. Analizde normallik varsayımına bakılmış, çarpıklık ve basıklık değerleri (-1,5 ile +1,5) arasında olduğu için normal dağılımın olduğu belirtilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Toplanan verilerin istatistiksel analizleri için; tanımlayıcı istatistiksel metotların (aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzdelik) yanı sıra gruplar arası farklılıkların olup olmadığını incelemek için bağımsız gruplar t-testi ve korelasyon analizi teknikleri kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Bireylere Ait Demografik Bilgiler (n=275)

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	232	84.4
Erkek	43	15.6
Yaş		
19-25 yaş arası	150	54.55
26-35 yaş arası	64	23.27
36-52 yaş arası	61	22.18
Eğitim düzeyi		
İlkokul-Ortaokul	6	2.18
Lise	31	11.27
Üniversite ve üzeri	238	86.55
Medeni durum		
Evli	89	32.4
Bekar	186	67.6
Kronik hastalık		
Var	43	15.6
Yok	232	84.4
Bakım verilen yaşlı		
Var	23	8.4
Yok	252	91.6

Tablo 1.'de çalışmaya katılan bireylere ait sosyo-demografik veriler yer almaktadır. Çalışmaya 232'si kadın, 43'ü erkek olmak üzere 275 kişi katılmıştır. Katılımcıların yarısından fazlasının (%54.5) 19-25 yaş aralığında, üniversite ve üzeri eğitim düzeyinde (%86.5) ve bekar (%67.6) olduğu belirlenmiştir. Kronik hastalığı olmayanlar (%84.4) ve bakım verilen yaşlı yakını bulunmayanlar (%91.6) büyük çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 2. Ölçek Puan Ortalamaları

Ölçekler	Ortalama (X)	Standart sapma (SS)	En düşük değer	En yüksek değer
Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği	35.26	7.55	12	55
Yaşam Doymumu Ölçeği	15.07	3.93	5	25

Tablo 2.'de Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği ve Yaşam Doymumu Ölçeği'nden alınan puan ortalamaları, en küçük-en büyük değerlerine yer verilmiştir.

Katılımcıların Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği ortalaması 35.26 ± 7.55 (12-55) olarak saptanmıştır. Ölçekten alınabilecek puan 11-55 arasındadır. Bu bağlamda katılımcıların yaşlılık dönemi korku düzeyi ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Yaşam Doymumu Ölçeği ortalaması 15.07 ± 3.93 (5-25) olarak bulgulanmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahip olduğunu göstermektedir. Bu açıdan katılımcıların yaşam düzeyinin ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği ve Yaşam Doymumu Ölçeği'nden Aldığı Toplam Puanların Analizine İlişkin Bilgiler

Özellikler	Değişken	n	X̄	t	p	
Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği	Cinsiyet	Kadın	232	35.38	.599	.550
		Erkek	43	34.63		
Yaşam Doymumu Ölçeği	Cinsiyet	Kadın	232	15.17	.977	.329
		Erkek	43	14.53		
Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği	Medeni durum	Bekar	186	33.47	-2.752	.000
		Evli	89	36.11		
Yaşam Doymumu Ölçeği	Medeni durum	Bekar	186	14.93	-.409	.683
		Evli	89	15.14		
Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği	Kronik hastalık	Var	43	37.74	2.367	.019
		Yok	232	34.80		
Yaşam Doymumu Ölçeği	Kronik hastalık	Var	43	14.39	-1.232	.219
		Yok	232	15.20		

Tablo 3.'te katılımcıların Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldığı puanların farklı gruplara ait bağımsız örneklem t testine dair analizler yer almaktadır.

Cinsiyet yaşlılık dönemi korkusu ölçeği [$t(275) = .599, p > .05$] ve yaşam doyumu ölçeğine [$t(275) = .977, p > .05$] ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

Medeni durum yaşlılık dönemi korkusu ölçeğine ait puan ortalamalarında [$t(275) = -2.752, p < .000$] anlamlı bir farklılık oluştururken, yaşam doyumu ölçeğine ait puanlarda [$t(275) = -.409, p > .05$] anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların kronik hastalığının olup olmama durumu yaşlılık dönemi korkusu ölçeği puanlarında [$t(275) = 2.367, p < .05$] anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Ancak yaşam doyumu ölçeği puanlarında yetişkinlerde kronik hastalığın olup olmama durumu anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır [$t(275) = -1.232, p > .05$].

Tablo 4. Katılımcıların sosyo-demografik değişkenler ile Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği puanları arasındaki korelasyon

	1	2	3	4
Yaş	1			
Eğitim düzeyi	-.281**	1		
Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği	-.159**	.026	1	
Yaşam Doyumu Ölçeği	.051	.062	-.268**	1

Katılımcıların yaş, eğitim düzeyi, Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 4.'te verilmiştir.

Yaş ile Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r = -.159, p < .001$). Yaş arttıkça yaşlılık dönemi korku düzeyi azalmaktadır.

Yaşam Doyumu Ölçeği ve Yaşlılık Dönemi Korkusu Ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r = -.268, p < .001$). Yaşam doyumu düzeyi arttıkça yaşlılık dönemi korku düzeyi azalmaktadır.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların yaşlılık dönemi korku düzeyinin ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bireyler yaşlılığın getireceği sorunlar nedeniyle hem yaşlanmaktan hem de yaşlı bireye bakım vermede yaşanabilecek sorunlar nedeniyle de aile üyelerinin yaşlanmasından korkmaktadırlar. Yaşlılığa ilişkin toplumda gerçek olmayan önyargılar, yersiz korkuların yaşanmasına neden olmaktadır (Tunçay, 2020). Mc Conatha ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan çalışmada; yaşlılık korkusunun, yaşlanma ile ilgili psikolojik endişeler, yaşlanma sonucu fiziksel görünümdeki değişikliklere dair korkular ve yaşlanma ile ilgili kayıpların getirdiği korkularla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Brunton ve Scott (2015) tarafından yaşlanma korkusunun nedenlerini bulmak amacıyla yapılan bir çalışmada bu korkuların dört boyutu olduğu belirlenmiştir. Bunlar; yaşlı korkusu, fiziksel görünüm, psikolojik kaygılar ve kayıp korkusudur (Banson, 2017). Yun ve Lachman'ın (2006) çalışmalarında da Güney Korelilerin yaşlanma korkularının Amerikalılara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada Yaşam Doyumu Ölçeği'nden alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahip olduğunu göstermektedir. Bu açıdan katılımcıların yaşam doyumunun ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Çalışkan (2023) tarafından kırsal bölgede yaşayan yaşlı bireylerin yaşam doyumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma sonucunda da yaşlı bireylerde "ortalama üstü düzey"de yaşam doyumu belirlenmiştir.

Çalışma kapsamına alınan yetişkinlerin cinsiyetleri ile yaşlılık dönemi korkuları arasında anlamlı bir fark olmamakla birlikte kadınların yaşlanma korkusunu erkeklere göre daha fazla yaşadığı belirlenmiştir. Arpacı ve Ersoy tarafından (2007) yetişkin bireylerin yaşlılık dönemine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada; "yaşlılık dönemini bir sorun olarak görüyorum" ve "yaşlılıkta yalnızlık ve ölüm korkusu yaşanır" ifadeleri cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Yetişkin bireylerin yaşlılık dönemine ilişkin olumsuz görüşlerinde kadınlar erkeklere göre daha fazla olumsuz düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark olmamakla birlikte kadınların yaşam doyumlarının erkeklere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Literatürde farklı yaş ve meslek gruplarının yaşam doyumunu inceleyen çalışmalar mevcuttur. Ünal ve arkadaşlarının (2001) hekimlerle yaptığı çalışmalarında da kadınların yaşam doyumlarının erkeklere göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Nedim Bal ve Gülcan (2014) da yaptıkları çalışmada kız üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu puanlarının erkek öğrencilerinin yaşam doyumu puanlarından yüksek bulmuşlardır. Yine benzer

şekilde Telef (2011) tarafından öğretmenlerin yaşam doyumlarını incelemek amacıyla yapılan çalışmada da kadın öğretmenlerin yaşam doyumu erkek öğretmenlere göre yüksek bulunmuştur. Erol ve arkadaşlarının (2016) yaşlı bireylerin yaşam doyumlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada da yaşlı kadınların yaşam doyumu yaşlı erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Medeni durum ile yaşlılık dönemi korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunurken evlilerin yaşlılık dönemi korkularının bekarlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Banson (2017)'nin çalışmasında da araştırma kapsamına alınanlar arasında eşinin öleceğini ve yalnız kalacağını düşünenlerin yaşlanma korkularının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Yaşam doyumu ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yapılan iki farklı bir çalışmada da çalışmamıza benzer bir sonuç elde edilmiştir (Arpacı ve ark.,2022; Aydın Boylu ve Günay, 2018). Buna ek olarak evli olanların yaşam doyumları daha fazla olarak belirlenmiştir. Ünal ve arkadaşlarının (2001), Linn ve arkadaşlarının (1985), Erol ve arkadaşlarının (2016) çalışmaları da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Yaşlanmayla beraber kronik rahatsızlıklar sonucu yaşam doyumu düzeylerinde düşüş görülmektedir. Çalışmada kronik hastalık ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamakla birlikte kronik hastalığı olmayanların yaşam doyumları daha fazla bulunmuştur. Erol ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında da kronik hastalığı olmayan yaşlıların yaşam doyumu kronik hastalığı olanlara göre daha fazla olarak belirlenmiştir. Yapılan başka çalışmalarda da çalışmamızla benzer şekilde sonuçlar ortaya çıkmıştır (Çelik ve ark., 2018; Elkin, 2016; Erol ve ark., 2016).

Çalışmaya katılan yetişkin bireylerin yaşlılık dönemi korkusu ile yaşam doyumlarının ortalamasının üzerinde olduğu, yaşlılık dönemi korkuları ile medeni durum, kronik hastalık değişkenleri arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Bununla birlikte yaş arttıkça yaşlılık dönemi korku düzeyinin azaldığı, yaşam doyumu düzeyi arttıkça da yaşlılık dönemi korku düzeyinin azaldığı belirlenmiştir.

Toplumumuzda yaşlılar ve yaşlılık dönemi ile ilgili var olan yanlış tutum ve düşünceler ile baş edilebilmesi için, birey ve toplum olarak yaşlıların geçmiş ve günümüzdeki katkıları tanımaya ve takdir etmeye yönelik sorumluluk geliştirilmelidir. Bu nedenle, yaşlılık dönemi ve bu dönemin sorunları ile bireylerin bu konudaki görüşlerini inceleyen bu tür araştırmaların sayıca artırılması ve detaylı bir biçimde incelenmesi gerekir.

Çalışmalardan elde edilen bulgu ve bilgiler çerçevesinde bireyin yaşlılık olgusunu kabul etmesi, yaşlılık dönemi için hazırlık yapması ve nihayetinde aktif bir yaşlılık dönemi yaşaması bireyi yaşlanmaya ilişkin olumsuz düşünceler karşısında güçlü kılacağı sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Arpacı F., Polat Ü., & Kolcu G. (2022). Evde yaşayan yaşlı bireylerde yalnızlık ve yaşam doyumu ilişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(3), 510-521.
- Arpacı, F., & Ersoy, A. F. (2007). Türk toplumunda yaşlılık: Yetişkin bireylerin yaşlılık dönemi görüşlerine ilişkin bir araştırma. *38. ICANAS*, 10, 61.
- Aydın Boylu, A., & Günay, G. (2018). Yaşlı bireylerde algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerine etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1351-1363.
- Banson, M. A. (2017). *Why do we fear old age? The perceptions of the youth and adults about old age*. [Unpublished doctoral dissertation]. University Of Ghana.
- Brunton, R.J. & Scott, G. (2015) Do we fear ageing? A multidimensional approach to ageing anxiety. *Educational Gerontology*, 41(11), 786-799
- Chasteen, A. L., Pichora-Fuller, M. K., Dupuis, K., Smith, S., & Singh, G. (2015). Do negative views of aging influence memory and auditory performance through self-perceived abilities? *Psychology and Aging*, 30(4), 881-893.
- Chonody, JM., & Teater. B. (2016). Why do I dread looking old? A test of social identity theory, terror management theory, and the double standard of aging. *Journal of Women & Aging*, 28(2), 112-126
- Çalışkan, N. (2023). *Kırsal bölgede yaşayan yaşlı bireylerde yaşam doyumu düzeylerinin belirlenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Çelik, S. S., Çelik, Y., Hikmet, N., & Khan, M. M. (2018). Factors affecting life satisfaction of older adults in Turkey. *International Journal Of Aging & Human Development*, 87(4), 392-414.

- Dağlı, A., Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Davis, P.D. (2023). *Definition of fear of age*. https://www.rxlist.com/fear_of_age/definition.htm
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Elkin, N. (2016). Bir aile sağlığı merkezine başvuran yaşlı bireylerde depresyon sıklığı ve yaşam doyumunun değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(1), 9-21.
- Erkuran, H. (2020). Yaşlanma korkusu. *Sağlık ve Toplum*, 20(1), 26-29.
- Gendron, T. L., & Lydecker, J. (2016). The thin-youth ideal: should we talk about aging anxiety in relation to body image? *The International Journal of Aging and Human Development*, 82(4), 255-270.
- Erol, S., Sezer, A., Şişman, F. N. & Öztürk, S. (2016). Yaşlılarda yalnızlık algısı ve yaşam doyumu. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 60-69.
- Haybron D.M. (2004). *Happiness and the importance of life satisfaction*. University of Arizona.
- Kara, H. Z., Akyüz, İ., Kutlu, İ., & Şahin, Y. (2023). Yaşlılık dönemi korkusu ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sosyal Sağlık Dergisi*, 3 (1), 112-126.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.
- Kubilay G. (1994). Yaşlılığa genel bakış. *Yaşlılara Evde Yardım Projesi Eğitim Programı içinde*. (s.1-5).
- Linn, L. S., Yager, J., Cope, D., & Leake, B. (1985). Health status, job satisfaction, job stress and life satisfaction among academic and clinical faculty. *JAMA*, 254(19), 2775-2782
- McConatha, J. T., Schnell, F., Volkwein, K., Riley, L., & Leach, E. (2003). Attitudes toward aging: A comparative analysis of young adults from the United States and Germany. *The International Journal of Aging and Human Development*, 57(3), 203-215.
- Nedim Bal, P. & Gülcan, A. (2014). Genç yetişkinlerde iyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2 (1(ÖZEL)), 41-52
- Öhman A (2008) Fear and anxiety: overlaps and dissociations. Lewis M, Haviland-Jones JM, Barrett LF (Ed.) Handbook of emotions in (p. 709-728). New York.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson Education.
- Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin öz-yeterlikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tükenmişliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 91-1
- Thompson, K. A., & Bardone-Cone, A. M. (2019). Evaluating attitudes about aging and body comparison as moderators of the relationship between menopausal status and disordered eating and body image concerns among middle-aged women. *Maturitas*, 124, 25-31.
- TÜİK (2024). İstatistiklerle Yaşlılar, 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Elderly-Statistics-2023>.
- TÜİK (2019). Hayat tabloları: 2016-2018. Haber Bülteni, Sayı: 30712. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30712>.
- TÜİK (2018). Nüfus projeksiyonları: 2018-2080. Haber Bülteni, Sayı: 30567. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567>.
- Tunçay, G. Y. (2020). Toplumda yaşa bağlı ayrımcılık. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-5
- Ünal, S., Karlıdağ, R., & Yoloğlu, S. (2001). Hekimlerde tükenmişlik ve iş doyumu düzeylerinin yaşam doyumu düzeyleri ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4(2), 113-118.
- Ünsar, S., Erol, Ö., Kurt, S, Türüng, F., Dinlegör Sekmen, I., Sak, C. & Türksen, S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 1 (12-13), 61-67.
- Yılmaz, E., Özkan, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(2), 36-53.
- Yun, R. J., & Lachman, M. E. (2006). Perceptions of aging in two cultures: Korean and American views on old age. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 21(1-2), 55-70.